

การสำรวจและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สภาพของชาวเขา

ชาวเขาเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีวิถีทางดำรงชีวิตบางอย่างแตกต่างไปจากคนไทยทั่วไป ชาวเขาพวกนี้อาศัยอยู่กระจัดกระจายในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ ทางภาคเหนือและภาคอื่น ๆ รวม ๒๐ จังหวัด ๘๑ อำเภอ อยู่บนเขาสูงกวาระดับน้ำทะเลตั้งแต่ ๔๐๐ - ๑,๕๐๐ เมตร เป็นเนื้อที่ประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร โดยเฉพาะทางภาคเหนือ ชาวเขาอาศัยอยู่ตามอาณาบริเวณที่เกิดของต้นน้ำลำธารของแม่น้ำ ในที่ราบภาคกลาง อาชีพและทัศนคติของชาวเขาเหล่านี้บางครั้งจำเป็นที่ทางการของประเทศไทยจะต้องเอาใจใส่ช่วยเหลือเป็นพิเศษ

ประชากรของชาวเขา

ชาวเขาที่มีอยู่ในภาคเหนือและภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยมีประมาณ ๒๓ เผ่า แบ่งออกได้เป็นเผ่าใหญ่ ๆ ๖ เผ่า คือ (แม้ว) เย้า (ลีซอ) อีกอ (มูเซอ) และกะเหรี่ยง ชาวเขาในประเทศไทยมีอยู่ประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ คน จากการสำรวจของคณะสำรวจสหประชาชาติตามอาณาบริเวณที่มีการปลุกผืน ใหม่นี้ พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๕ ปรากฏว่าเฉพาะทางภาคเหนือมีประชากรชาวเขาอยู่ ๒๗๕,๒๘๕ คน ๔๔,๑๒๓ ครอบครัว ๒,๗๑๗ หมู่บ้าน ในจำนวนนี้เผ่ากะเหรี่ยงมีมากที่สุด คือร้อยละ ๒.๓ ความหนาแน่นของประชากรชาวเขาตัวเฉลี่ย ๒.๕ คน ต่อ ๑ ตารางกิโลเมตร

๔ ทวีป คำรงสิทธิ์, "ชาวป่าชาวเขาในประเทศไทย" ปัญหาชาวเขาในประเทศไทย (โรงเรียนเสนาธิการทหาร, กองบัญชาการทหารสูงสุด, พิมพ์ครั้งที่ ๑, ๒๕๑๕), หน้า ๑

ตามหลักทางมนุษยวิทยา สามารถแบ่งชาวเขาได้เป็น ๒ พวก คือ

ก. พวกที่มีวัฒนธรรมใกล้เคียงกับจีน-ทิเบต (Sino-Tibetan Stock)

ได้แก่พวก แมว เย่า

ข. พวกที่สืบเชื้อสายมาจากทิเบต-พม่า (Burmese -Tibetan Stock) ได้แก่
มูเซอ อักอ และกะเหรี่ยง

ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เหล่านี้เพิ่งจะอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเมื่อไม่นานมานี้เอง
ยกเว้น กะเหรี่ยง

สภาพความเป็นอยู่ของชาวเขา

เพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับชาวเขาควรไต่ถามที่มาและสภาพความเป็นอยู่ของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ โดยสังเขป ดังนี้

๑. แมวแม่^๕ (เรียกตามมติของคณะกรรมการชาวเขา) แมวอพยพมาทางลาวมากกว่า
ค่านิรฐานของประเทศพม่า ๕๐,๐๐๐ คนเศษ ส่วนมากอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดเชียงราย เชียง-
ใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก ลำปาง น่าน แพร่ อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ เลย ชาวแมวยุบบนภูเขาที่สูงกว่า
ระดับน้ำทะเลตั้งแต่ ๔,๐๐๐ ฟุต ขึ้นไป ไต่อพยพมากกว่า ๒๐ ปี แล้ว แมวมีมากที่สุดในจังหวัดน่าน

ชาวแมวในประเทศไทยแบ่งออกไปเป็น ๓ เผ่าย่อย คือ

แมวขาว แต่งกายมีแถบผ้าขาวติดตามอยู่ปลายแขนเสื้อ ผู้หญิงสวมกระโปรงสีขาวไม่มีลวด-
ลาย มีมากกว่าแมวดำและแมวลาย

แมวลาย ผู้ชายสวมเสื้อยาวถึงเอว กางเกงสีดำถึงตาตุ่ม ผู้หญิงสวมกระโปรงจีบเป็นคอก
สีเหลืองสีขาวเล็ก ๆ โปกตร์ระก้วยผ้าลาย บางคนสวมเสื้อลายคอก

แมวดำ ชอบแต่งกายด้วยชุดสีดำมากกว่าสีอื่น ผู้ชายสวมเสื้อเปิดให้เห็นท้อง

^๕เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

แม้ทั้งสามเผ่าพูดภาษาเดียวกัน ภาษาพูดบางคำคล้ายภาษาจีน บางคำผิดกัน แม้จะรู้ภาษาจีนมากกว่าภาษาอื่น ถัดมาคือภาษาลาว - ไทย ซึ่งแสดงว่าชนเผ่านี้อพยพมาจากดินแดนจีน มาอยู่ในประเทศเทศลาวก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในประเทศไทย

หน้าที่ของภรรยาชาวเผ่านี้ ตั้งแต่ปรนนิบัติสามีและงานทุกชนิด เช่น ตักน้ำ ทำข้าว ปรุงอาหาร เลี้ยงสัตว์ เก็บพืช ถางหญ้า ทำไร่ กรี๊ดดิน ทอผ้า ผู้ชายจะมีความเป็นอยู่อย่างไร สุขสบาย นั่งบนคั้งจับน้ำชา สวมรองเท้าหนัง สันทนาการกับแขก ภรรยากลับมาจากไร่ยังต้องคลั่งผีปอนสามีให้สู้ ถ้าภรรยาหากินคนเดียวไม่พอหรือไม่มีบุตรชายสามีมีสิทธิ์หาภรรยาเพิ่มได้อีกหลาย ๆ คน จนกว่าจะช่วยกันทำมาหากินพอเลี้ยงดูกัน

๒. เผ่ากะเหรี่ยง ๒,๓ กะเหรี่ยงยกเข้ามาอยู่ในประเทศไทยประมาณ ๓๐๐ ปี เป็นชาวเขาเผ่าที่มีจำนวนมากที่สุด ซึ่งมีประมาณ ๑๒,๓๐๐ คน อยู่ในจังหวัดต่าง ๆ มี เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และมีอยู่ประปรายในจังหวัด แพร่ ลำปาง ลำพูน กะเหรี่ยงตั้งบ้านเรือนอยู่ในที่สูงกวาระค้ำน้ำทะเลประมาณ ๑,๕๐๐ เมตร พวกกะเหรี่ยงย้ายที่อยู่เสมอ ย้ายไปบริเวณใกล้ ๆ เช่น ถ้าหัวหน้าบ้านตายจะย้ายบ้านไปห่างจากที่เดิมประมาณ ๕ ฟุต

กะเหรี่ยงในประเทศไทยแบ่งเป็น ๔ เผ่าย่อย คือ

๑. เผ่าสะกอ (ยางเมี่ยง ยางคอย ยางแป่ ยางกะเลอ ยางขาว) กะเหรี่ยงเผ่านี้ยังมีการแบ่งย่อยออกเป็น ๒ พวก คือ

ก. ยางเมี่ยงหรือกะเหรี่ยงที่ราบ ตั้งบ้านเรือนอยู่ตามป่าหรือที่ราบ

ข. ยางคอยหรือยางแป่หรือยางกะเลอ ตั้งบ้านเรือนอยู่ในป่าลึกหรือเนินเขา

๒. เผ่าป๋าว (โปว ยางเตี้ยม) ชอบอยู่ตามพื้นที่ราบ

๒ เรื่องเดียวกัน หน้า ๔ - ๕

๓ วันธ พฤษศรี, ความรู้เกี่ยวกับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (การอบรมครูชาวเขาภาคศึกษา ๔ พิมพ์ครั้งที่ ๑๓) หน้า ๑๓

๓. เฒ่าวอย (บเว่ แมระ ชะเยะ กะเทรียงแกง ยางแกง) อาศัยอยู่ตามพรหมแดน
ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นส่วนมาก

๔. เฒ่าทองสุ (ทองสุ กะเทรียงคำ ทองตุ พะโอ.) ชอบอยู่ปะปนกับทกไทยใหญ่
ไทยเขินตามจังหวัดชายแดน โดยเฉพาะในเขตอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน กะเทรียง
นิยมการมีตัวเกี้ยวเมียเกี้ยว กะเทรียงไม่ชอบลูกนอกสมรส การตายของกะเทรียงจะมีงานวันเวียง
ทำให้ผู้ชายกับผู้หญิงมีโอกาสพบกันในตอนนั้น

กะเทรียงเป็นเผ่าแรกที่รู้จักการอนุรักษ์หมาและกิน

๕. เฒ่าย่า (แซ่เย่า เย่าฮั้น หมาน) มีอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงใหม่
แม่ฮ่องสอน น่าน ลำปาง พวกเขาในประเทศไทยมีมากกว่า ๑๒,๐๐๐ คน ๘๐ หมู่บ้าน ๑,๓๐๐
หลังคาเรือน อยู่บนภูเขาที่เหนือระดับน้ำทะเล ระหว่าง ๓,๐๐๐ - ๔,๐๐๐ ฟุต บ้านของพวกเข
ใหญ่โตกว่าชาวเขาเผ่าอื่น ๆ รูปร่างหน้าตาและวัฒนธรรมคล้ายพวกจีน มีการอาบน้ำ ชักเสื่อเ
อยู่เสมอ เป็นชาวเขาที่มีศีลธรรม วัฒนธรรม และการศึกษาคึกกว่าชาวเขาเผ่าอื่น ๆ บางคนส่งบุตร
หลานมาเรียนในกรุงเทพมหานคร พวกเขาใช้ภาษาและตัวหนังสือจีน

ผู้หญิงเขาเมื่อแต่งงานแล้ว มีสภาพพึ่งพาของสามี งานทุกอย่างเป็นหน้าที่ของภรรยา
เช่น การทำไร่ เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ เลี้ยงม้า ปรุงอาหาร หาไฟ เลี้ยงเด็ก ฯลฯ ถือว่าภรรยา
เป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งของสามี เมื่อสามีตายหญิงต้องอยู่ปรนนิบัติบิดา - มารดาของสามี หากมี
ชายอื่นมาชอบพอรักใคร่ ก็ต้องสู้ขอตบิคา - มารดาของสามีเดิม มีราคาตัวเกือบ ๒ เท่าของ
การแต่งงานครั้งแรก ผู้ชายเขามักภรรยาได้ ๓ - ๕ คน การทะเลาะกันระหว่างภรรยาไม่มี
เพราะภรรยาไม่ค่อยงอแงฟังภรรยาหลวง นับถือเหมือนมารดาบังเกิดเกล้า

๘ ทวีป คำรังสัจย์, เรื่องเดิม หน้า ๓

๘ ชอบ คชชาชนันท์, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวเขาเผ่าเย่า (เอกสารอบรมครูโรงเรียนชาวเขา, ภาคศึกษา ๔ พิมพ์คสอ.นา, ๒๕๑๓) หน้า ๖

๔. เวย์ลื้อซอ ๑๐ (แซ่ซ้อ) คำว่า " แซ่ " แปลว่า ชาวจีนกลาง ตามภาษาไทย
ใหญ่ พวกลื้อซออพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเมื่อประมาณ ๕ ปีที่แล้ว มีมากในเขต จังหวัดเชียงใหม่
เชียงใหม่ ลำปาง ลื้อซอมีหลายตระกูล เช่น เมียะฉ่า (แปลว่า ผึ้ง) หรือซิมท้าว ลื้อฉ่า (ไม้)
วงฉ่า (ปลา) วัะเกี้ยว (ถวย) เสนจาง เสนมู เสนล่อ เสนจ้อ เสนมู่ เสนย่าง แซ่ดี
แซ่ว่อง แซ่เลี้ยว เล่าลือหรือลือจา ฯลฯ จำนวนลื้อซอในประเทศไทยมีมากกว่า ๒๐,๐๐๐ คน รวม
๕๐ หมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๑๕ - ๕๐ หลังคาเรือนรวมอยู่หมู่บ้านเขา ซึ่งสูงกว่าระดับน้ำทะเลระหว่าง
๔,๐๐๐ - ๕,๐๐๐ ฟุต

ลื้อซอเป็นพวกชอบอพยพเร่ร่อนไปหลายดินแดน และใช้ชีวิตสังคมกับชนหลายชาติ หลายเผ่า
ภูษาจีนฮ่อ มูเซอ อีเก้อ ไทยใหญ่ และภาษาถิ่นภาคเหนือของไทยด้วย ผู้หญิงลื้อซอผิวเข้มแสดกลาง
เกล้ามวยไว้ข้างหลัง แล้วโพกผ้าสีดำเป็นใหญ่ และนิยมใช้สีย้อมมากกว่าชาวเขาเผ่าอื่น ๆ หมู่-
บ้านชาวลื้อซอชอบแสดงความรักกัน ณ ครกกระเดื่องตำข้าวกลางลานบ้านหรือบริเวณใกล้เคียง ๆ กัน
ความสุขของชาวลื้อซอผูกไว้เป็นคำโคลงแปลได้ว่า " คิมสุรา, คิมน้ำชา รับประทานอาหาร และ
รวมประเวณี " ทุกคนเกิดมาหาความสุขจากสิ่งเหล่านี้

๕. เวย์อ็อก ๑๑ (อะชา) ชาวอ็อกได้เข้ามาอยู่ตอนเหนือสุดของประเทศไทย มีประ-
มาณ ๓๐,๐๐๐ คน ๕๐ หมู่บ้าน ๆ ละ ๓๐ - ๔๐ หลังคาเรือน ชาวอ็อกมีอยู่ในเขตจังหวัด
เชียงใหม่ การแต่งกายผู้ชายไว้ผมจุกตรงกลางศีรษะโพกผ้า สวมเสื้อกางเกงสีดำแบบจีน ผู้ชาย
มีภรรยาหลายคนไม่ได้ ผู้เรือนไม่ชอบ ชาวอ็อกมีหลายตระกูล เช่นตระกูลฮามอ ฮาเซอ มูรี
ลือจ้อ มาเยอ ซิมือ นารี ฮามี่ มาเว ฯลฯ พวกที่อยู่ในไทยเป็นตระกูลมูรีกับมาเยอ

สุนัขดำเป็นอาหารโปรดของชาวอ็อก นิยมใช้คนรับผู้เฒ่าเกียจตีไปเยี่ยมเยียนกลางลานดิน
ในหมู่บ้าน เรียกว่าลานสาวกอด ไซ้เป็นที่เต้นรำ และหนุ่มสาวกอดรักสัมผัสฝากรักกัน เมื่อคู่ใด
ถูกใจกันก็จับมือกันไปชมสวรรค์กลางพื้นดินหรือบนขอนไม้ตามบริเวณนั้น ๆ ได้ เขาถือว่าเกิดมา
โตเป็นสาวแล้ว จึงแสวงหาความสุขกับชายหนุ่มเสียก่อนแล้วจึงคอยแต่งงาน

๑๐ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

๑๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒ - ๓

๖. แฉามูเซอ^{๑๖} (ลาดู) ภาษาไทยใหญ่แปลว่า พรานป่า อยู่ในประเทศไทยประมาณ ๑๖,๐๐๐ คนเศษ ในเขตจังหวัดเชียงราย ลำปาง เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก ชาวมูเซอตั้งบ้านเรือนอยู่บนภูเขาที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลระหว่าง ๓,๐๐๐ - ๔,๐๐๐ ฟุต ชายและหญิงมูเซอมีลักษณะและการทำงานเท่าเทียมกัน ถอดคิดว่าเมื่อมีทองฟ้าเขียว แขนกิมเขียว กทองคำเขียวเมียเขียว ชาวมูเซอชอบการเต้นรำมาก ชอบเต้นรำเป็นหมู่ ๆ พร้อมเพรียงกัน

ชาวมูเซอแบ่งออกเป็น ๔ เผ่าย่อย คือ

๑. มูเซอแดง (ยี่ - ยา - ลาลามา) ความหมายของคำมูเซอคือเผ่าของหญิงซึ่งชอบขลิบคิ้วดำสีแดง กวางขนาดฝ่ามือบนเสื้อสีดำมันเอง ทั้งบ้านเรือนอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลระหว่าง ๓,๐๐๐ - ๔,๐๐๐ ฟุต ชาวมูเซอไม่ชอบหิวลม อานม้า ชำนาญในการล่าสัตว์มาก สามารถล่าสัตว์ใหญ่ ๆ คอยหนาไม หัวหนาหนามานเรียก " ละอ" กับ " ปูจอง " ปูจอง มีหน้าที่ทางศาสนา มีอิทธิพลเหนือหัวหน้า บางหมู่บ้านหัวหน้ากับปูจองเป็นคน ๆ เดียวกันชอบสูบฝิ่น

๒. มูเซอดำ (ลาดูลา) ชอบแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำมากกว่าสีอื่น ในหนึ่งจะมีพิธีอานม้าเพียงครั้งเดียว มีการเลี้ยงอาหารและเต้นรำฉลอง พวกนี้ไม่ชอบสูบฝิ่น

๓. มูเซอกุ้ย (ลาดูลี ลาดูลวง) ชอบสะพายคาน หรือเทมมีคสันประจำ มีความชำนาญในการใช้คานมาก บ้านเรือนสร้างแข็งแรงกว่ามูเซออื่น มีการแต่งกาย ๒ แบบ แบบหนึ่งแต่งกายคล้ายมูเซอแดง อีกแบบหนึ่งแต่งกายคล้ายเผ่าลือซอ มูเซอกุ้ยมีจำนวนน้อยกว่ามูเซออื่น ๆ

๔. มูเซอเซเด (ลาดูนาไมยว) การแต่งกาย ภาษาพูด คล้ายมูเซอดำ ผู้ชายมีการรยาหลายคนได้

วัฒนธรรมและประเพณีของชาวเขา

ชาวเขาทุกเผ่ามีความยึดมั่นแน่นอันเดียวกันในหมู่ชนรวมเผ่า เห็นได้ชัดในรูปของเครื่องแต่งกาย ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา ชาวเขาเหล่านี้จะรักษาดั้งเดิม

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒

ประจำเผ่าของตนไม่เปลี่ยนแปลง และจะแต่งงานภายในเผ่าเดียวกันเท่านั้น ไม่มีการแต่งงานข้ามเผ่า ยกเว้นมุเซอ ลีซอ อีโก้ เพราะอยู่ในตระกูล พม่า - ชิบต ด้วยกัน แต่พบพอมามาก ชาวเขานิยมแต่งงานแบบ Polygamy (ผู้เดียวเมียเมีย)

ระบบครอบครัวมี ๒ แบบ

๑. แบบ Nucleus Family คือในบานเดียวกันมี สามี่ ภรรยา และบุตรของมุเซอ นิยมแบบนี้

๒. แบบ Extended Family คือในบานเดียวกันมี พ่อ แม่ บุตรที่ยังไม่แต่งงาน และพวกบุตรชายที่แต่งงานแล้ว ซึ่งพวกแม่ และเขานิยมแบบนี้

ชาวเขาโดยทั่วไปนับถือผี (Animism) บางหมู่บ้านมีหมอผี ถึง ๑๐ คนหมอผีเหล่านี้ สืบต่อกันมาทางมรดก แต่ต้องมีความสามารถติดต่อกับสิ่งลึกลับได้ หมอผีนี้มีฐานะทางสังคมสูงในหมู่บ้านของชาวเขา มีหน้าที่ในการเซ่นไหว้ผี ทำพิธีกรรมต่าง ๆ หมอผีมีทั้งหญิงและผู้ชาย

นอกจากชาวเขาจะนับถือผีแล้ว ในระยะหลังศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ได้เข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลต่อชาวเขามากขึ้น ในทางศาสนาพุทธนั้น พระภิกษุสงฆ์ไทยได้ขึ้นไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา แก่ชาวเขา ซึ่งเรียกว่า " พระธรรมจาริก " โดยมีวีดิคำเนินงานดังนี้

ทุกปีประมาณเดือนธันวาคม เจ้าคณะอำเภอ และจังหวัดจะคัดเลือกพระภิกษุที่สมัครใจ เสียสละขึ้นไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขา ตามหมู่บ้านที่ศาสนาพุทธและศาสนาอื่นยังเข้าไปไม่ถึง พระภิกษุ เหล่านี้เป็นคนไทยพื้นราบ จะขึ้นไปปฏิบัติงาน ๔ เดือนบาง ๑ ปีบาง นอกจากนี้ยังมีพระภิกษุสามเณรที่เป็นชาวเขา ซึ่งได้ศึกษาเล่าเรียนมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ปี เขารวมเป็นคณะพระธรรมจาริก ออกไปปฏิบัติงานตามเผ่าของตนรวมไปกับพระธรรมจาริกด้วย

หากมีชาวเขาเลื่อมใสต้องการจะบวชในพระพุทธศาสนา ทางพระธรรมจาริกก็บวชให้ โดยผู้ที่จะบวชต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ ๑๓

- ๑. ต้องอ่านออกเขียนได้

๑๓ ประสิทธิ์ ทิศวัฒน์, คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ ช่างเขาเคลื่อนที่ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย (พิมพ์ครั้งที่ ๓), หน้า ๑๘ - ๑๙

๒. ต้องบวชไม่น้อยกว่า ๑ พรรษา

๓. มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี และไม่เกิน ๓๕ ปี

ภิกษุสามเณรชาวเขาที่บวชแล้ว จะถูกส่งไปรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ศูนย์ฝึกอบรมพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทชาวเขาที่วัดศรีโสดา จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนศาสนาคริสต์นั้น เจมส์ แมคคาร์ธีย์ กัสซาวา ในปี ค.ศ. ๑๘๘๗ แมค กิลวารี ซึ่งเป็นหมอสอนศาสนาในหมู่บ้านเชอ ใกล้อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ได้จาริกไปเผยแพร่ศาสนาที่อำเภอแม่จัน และที่อื่น ๆ อีก นี่คือจุดเริ่มต้นของการเผยแพร่ศาสนาคริสต์แก่ชาวเขาในประเทศไทย

ชาวเขาที่นับถือศาสนาคริสต์โดยเฉลี่ยแล้วมีไม่มากนัก ในประเทศไทยมีเผ่าที่นับถือศาสนาคริสต์ประมาณ ๑๐ ครอบครัวยุคหนึ่ง ^{๑๕} ชาวเขาที่นับถือศาสนาคริสต์มากที่สุดกว่าเผ่าอื่นได้แก่เผ่ากะเหรี่ยงสะกอ ซึ่งมีเคอร์สันตัน ^{๑๖} โคอังก์หลักฐานของทมาว่า ในปี ค.ศ. ๑๙๓๑ กะเหรี่ยงสะกอนับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ ๒๕ ส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ

ดังนั้นจะเห็นว่าในปัจจุบันนี้กะเหรี่ยงนับถือศาสนาพุทธและคริสต์มาก แต่ถึงกระนั้นการนับถือของเขาก็น้อยอยู่

สภาพเศรษฐกิจของชาวเขา

006262

เผ่าแมว ^{๑๗}

แมวเป็นชาวเขาที่มีรายได้สูงสุด โดยเฉลี่ยแล้วแมวจะมีรายได้ประมาณปีละ ๓,๐๐๐ ถึง ๓,๕๐๐ บาท ครอบคลุมครัว แมวส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพในทางเพาะปลูก เช่น ข้าว และ ปลูก-

^{๑๘} เจมส์ แมคคาร์ธีย์ อ้างจาก พินิจ พิษยกุลย์, "ประวัติชนเผ่ามูเซอในประเทศไทย" ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชนเผ่ามูเซอ (พิมพ์อักษณานา), หน้า ๘

^{๑๕} ธอบ กษานันท์, อิกอ (ศูนย์วิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์, พิมพ์อักษณานา) หน้า ๗

^{๑๖} ปีเตอร์ สันตัน, กะเหรี่ยงไปในภาคเหนือของประเทศไทย (พิมพ์อักษณานา) หน้า ๑๕

^{๑๗} ภัคดี รมบุญมิ่ง, ชาวเขาเผ่าแมวในประเทศไทย, (คัดจากวิทยานิพนธ์ เรื่อง สถานการณ์ผู้นำและการปกครองตัวเองของชาวเขาเผ่าแมว) หน้า ๘

พืชอื่น ๆ มี มัน น้ำเต้า ข้าวโพด พริก หัวผักกาด ปอ คราม ยาสูบและอื่น

กะเหรี่ยง ๑๘

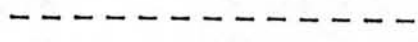
กะเหรี่ยงมีอาชีพในทางปลูกข้าว ทำนาคำ แต่พวกอยู่บนภูเขาทำไร่เลื่อนลอยแต่ละครอบครัวในหมู่บ้านจะมีไร่ข้าว คิดเฉลี่ยแล้ว ๒ ไร่ มีผู้ที่ไม่มีที่คนอยู่ประมาณ ๓๓ - ๓๕ เปอร์เซ็นต์ที่จะต้องช่วยเหลือเกื้อหนุน เพื่อแลกเปลี่ยนข้าว พวกกะเหรี่ยงสะกอที่อยู่บนภูเขาสูงมักจะเป็นผู้ที่มีที่ตนเองและปลูกพืชผักต่าง ๆ ซึ่งจะมีประมาณ ๖๐ % การคำนวณผลิตผลจากไร่เลื่อนลอย มีความยากลำบาก ทั้งนี้เนื่องจากคนพืชอาจเจริญเติบโตอยู่เพียงบางส่วนของไร่ และไม่ไค้ผลเต็มที่ การบริโภคโดยเฉลี่ยในหนึ่งปีของครัวเรือนไร่ข้าวเปลือก ๑,๒๓๔ ก.ก. กะเหรี่ยงบางครอบครัวจะไร่ข้าวปนกับข้าวโพดรับประทาน แต่ไร่ในกรณีนี้ขั้นขั้นหรือออกคอกจริงๆ

อังก่อ ๑๙

อาชีพสำคัญของพวกอังก่อ คือการเพาะปลูกแบบไร่เลื่อนลอย การล่าสัตว์ไม้ไผ่ทำกันเป็นอาชีพอิสระอย่างชาวมูเซอ พืชที่ปลูกมี ข้าว ข้าวฟ่าง ข้าวเคี้ยว อ้อย พริก ฝัก ถั่ว ถั่ว และกล้วย กล้วยส่วนมากปลูกในสวนนอกบ้าน ส่วนครัวทำกันน้อย นอกจากนั้นพวกอังก่อยังปลูกยาสูบ ชา และฝ้าย พวกอังก่อมีการแลกเปลี่ยนข้าว ฝ้าย และแรงงาน เช่น การทำไร่หอยางงาย ๆ และการรักษาพยาบาลระหว่างหมู่บ้าน รายได้ประจำปีของพวกอังก่อ ประมาณ ๑,๘๐๐ บาทต่อปี

มูเซอ ๒๐

มูเซอมีชีวิตผูกพันอยู่กับเกษตรกรรมตลอดปี ฐานะทางเศรษฐกิจไม่มั่นคง มูเซอทำไร่

๑๘ ปีเตอร์ ฮินตัน, เรื่องเดิม, หน้า ๑๓

๑๙ ชอม ทรายอนันท์, เรื่องเดิม, หน้า ๓.

๒๐ พิณี พิรัชกัลป์ ความร่ำรวยไปเกี่ยวกับชาวเขาเผ่ามูเซอ (นกวิชัยสุนัยวิชัยชา

เลื่อนลอย และปลูกเดิน มูเซอชอบทำการเพาะปลูกตามไหลเขาสูงชัน ส่วนประกอบทางเศรษฐกิจ
อย่างอื่น ก็มีบ้างไม่มากนัก อาทิ เช่น การเลี้ยงสัตว์ การล่าสัตว์ และการสะสมของป่า

ลือขอ ๒๑

อาชีพชาวเขาเผ่าลือขอปลูกพืชหลัก ๓ ชนิด คือข้าวโพด ข้าว และมัน นอกจากนั้นก็มี
ผักกาด ผัก ถั่วฝักยาว มะเขือเทศ พริก ถั่วเหลือง บางหมู่บ้านปลูกชาและต้นทอควายการปลูกชา
มักจะปลูกในพื้นที่ที่กลางถางพงใหม่ ปลูกชาที่เริ่มประมาณ ๒ - ๓ ปีแล้วทั้งขยายไปบุกเบิกพื้นที่
แห่งใหม่ การปลูกข้าวปลูกในเคียนพฤษภาคม เก็บเกี่ยวต้นเดือนธันวาคม ข้าวโพดปลูกต้นเดือน
เมษายน และเก็บผลในเดือนสิงหาคม การปลูกเดิน เริ่มหวานในเดือนกันยายน และเก็บในเดือน
ธันวาคมถึงเดือนมกราคม ลือขอเป็นพวกที่มีความขยันขันแข็ง ฐานะความเป็นอยู่ไม่ยากจนเกินไปนัก
ทุกครอบครัวมีพอใช้พอกิน

เย่า ๒๒

เย่าเป็นชาวไร่ที่ขยันขันแข็ง จึงทำให้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี เย่าทำการเกษตรแบบไร่
เลื่อนลอย ทำการเพาะปลูกแบบโค่นป่า ปลูกข้าวไร่ นับว่าเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
อันมีผลทำให้ฝนไม่ตกตามฤดูกาล หรือเกิดน้ำหลากเพราะไม่มีอะไรกักกัน อันจะทำลายทรัพย์สิน
พืชผลของชาวพื้นราบได้ สมัยก่อนการค้าขายเดินทำกันอย่างกว้างขวาง เย่าบางคนรวยมาก แต่
ปัจจุบันรายได้ของชาวเขาเย่าเขาคงต่ำมาก เพราะรัฐบาลห้ามการสูบฝิ่นและขายฝิ่น

สรุปสภาพทางเศรษฐกิจของชาวเขาโดยทั่วไป

ระบบเศรษฐกิจของชาวเขาโดยทั่วไปเป็นแบบเลี้ยงตัวเอง

๒๑ ประเสริฐ ชัยพิภุสิต, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวเขาเผ่าลือขอ (เอกสารโรเนียว)

๒๒ ขอบ กษัตริย์, เรื่องเดิม, หน้า ๘

กล่าวคือชาวเขาจะปลูก ข้าว ข้าวโพด ผัก และเลี้ยงสัตว์ ไก่ หมู และวัว เพื่อบริโภคในครัวเรือน เป็นพืชที่ทำรายได้เป็นเงินสดให้แก่ชาวเขามากที่สุด การทำการเพาะปลูกแบบโค่นไม้ทำลายป่า หรือทำไร่เลื่อนลอย เป็นผลเสียหายในทางด้านเศรษฐกิจต่อส่วนรวมเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ฝนไม่ตกตามฤดูกาล และทำให้เกิดน้ำหลากได้ เพราะไม่มีสิ่งกักขวาง สรุปลแล้วชาวเขาส่วนใหญ่มีรายได้น้อย มีการอพยพและเคลื่อนย้ายอยู่มอ่ยๆ อันเป็นผลกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ

ปัญหาของชาวเขาต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ

๑. ปัญหาการทำลายป่า เนื่องจากชาวเขาทำไร่เลื่อนลอย เนื้อป่าและต้นน้ำลำธารทางภาคเหนือถูกทำลายปีละ ๑๐๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ ไร่ แบบโค่นแล้วเผา เพื่อทำที่อยู่อาศัย ปลูกพืช ข้าว ข้าวโพด พริก ถั่ว ผัก เพื่อใช้ในการบริโภค เลี้ยงสัตว์ เป็นผลทำให้ชาวเขาที่มีรายได้อีกที่สุดประมาณ ๓,๒๐๐ - ๓,๒๐๐ บาท ต่อปี

๒. ปัญหาทางสังคม ชาวเขามีความรู้สึกในความแตกต่างทางสังคม รู้สึกเปรียบเทียบ และมีความไม่แน่ใจว่าเป็นพลเมืองของชาติใด ชาวเขาถือว่าไม่มีสัญชาติ ทั้ง ๆ ที่เกิดและพำนักอยู่ในประเทศไทย และไม่คอยห่วงแทนพื้นแผ่นดินไทยที่ตนอยู่ ไม่มีที่ยึดเหนี่ยวในสถาบันที่ตนรัก และห่วงแทน ซึ่งเป็นการง่ายที่จะเป็นเป้าหมายของการดำเนินการของคอมมิวนิสต์

ชาวเขาบางเผ่ามีสังคมกึ่งเร่รอน เช่น มูเซอ กะเหรี่ยง เนื่องจากการทำไร่เลื่อนลอย ทำให้ต้องย้ายที่พำนักอยู่มอ่ย ๆ นอกจากนั้นสาเหตุอันกมิผลให้โยกย้ายได้เหมือนกัน เช่น เหตุผลทางศาสนา และความเชื่อนอื่น ๆ ^{๒๓}

นอกจากนี้ยังมีชาวเขาพวกแม่ ที่อยู่ต่างหมู่บ้านกัน จะมีความสัมพันธ์กันติดต่อกันเป็นประจำต่างต้องไปมาหาสู่กันแทบทุกปี จากการติดต่อบนทำใหม่การลักลอบข้ามแดนไปมากน้อยเป็นประจำ การตรวจตราของเจ้าหน้าที่ทำได้ยาก เพราะทะเบียนบ้านของแม่พวกนี้ไม่ได้ทำไว้ ^{๒๔}

^{๒๓} พินิจ พิทยภัลป์, เรื่องเกม, หน้า ๑๓

^{๒๔} นุกฤษฏ์ จินดาศรี, "ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของแม่บ้านแม่โจ้" ฉบับที่ ๑ วันที่

นอกจากนั้น พวกแมวขอมยังวิหิตกระจายเสียง ซึ่งกระจายเสียงเป็นภาษาแมว จึงอาจตก
เป็นเครื่องมือของการโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ เพราะนอกจากนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
พวกแมวมีเครื่องรับวิทยุฟังข่าว ซึ่งกระจายเสียงเป็นภาษาแมว จากฝ่ายตรงกันข้าม และฝ่ายกระ-
บวนการประเทศลาวทุกวัน ชักชวนให้เขาออกนอกประเทศไทย ไปฝึกอาวุธ และโฆษณาชวนเชื่อ
อยู่เนื่อง ๆ ^{๒๕}

การที่ชาวเขายูบนเขาสูง ๆ การติดต่อไม่สะดวก ย่อมยากในการที่จะทำให้ชาวเขา
กลายเป็นคนไทย เพราะเจ้าหน้าที่บ้านเมือง และองค์การสาธารณะต่าง ๆ คุณช่วยเหลือไปไม่ถึง
ครั้งจะให้ชาวเขาเหล่านั้นอพยพลงมาที่ราบ ก็จะก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชาย-
แดน ที่เมื่อฝ่ายเราได้นำชาวเขามาอยู่ ณ ที่ราบเสียแล้ว ชาวเขาเผ่าอื่น หรือชาวเขานอกประ-
เทศ ก็จะมาอพยพเข้ามาแทนที่ ทำให้เกิดปัญหาที่แก้ไม่ตก ^{๒๖}

๓. ปัญหาทางการเมือง

จากหนังสือเอกสารต่าง ๆ ปัญหาทางการเมืองจะกล่าวไว้ไม่ละเอียดเท่าที่ควร แต่พอ
ที่จะแยกออกเป็น ๒ ประการ คือประการที่หนึ่งปัญหาในการปกครองตนเอง ประการที่สอง ปัญหา
ในการที่เจ้าหน้าที่ของราชการปกครอง เพื่อให้เข้าใจได้แจ่มแจ้ง จึงขอกล่าวการปกครองแต่ละ
เผ่าดังต่อไปนี้

๒๕) มุขอ ๒๕) ธรรมนูญของบางแห่งได้ยอมรับหัวหน้าเผ่าอาวุโสของชุมชนเป็นบุคคลสำคัญกว่า
หัวหน้าที่ได้รับแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากรัฐบาลไทย แต่โดยความเป็นจริงแล้ว

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒ - ๓

^{๒๖} ทวีป คำรงค์สัตย์, เรื่องเกม, หน้า ๘

^{๒๗} พิณิจ พิทยกำลัมภ์, เรื่องเกม, หน้า ๑๗

ทฤษฎีเขามีใจสนใจกับความแตกต่างในเรื่องระบบทั้งสองนี้ เพราะชีวิตประจำวันของพวกเขา อยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าหมู่บ้านของตนเอง หัวหน้าหมู่บ้านบางคนได้รับการยอมรับว่ามีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นมาก

แม้ ๒๔ อำนาจในการปกครองในชุมชนแม้นั้น มีที่มาอย่างน้อย ๔ ทาง คือ อำนาจตามกฎหมาย (หัวหน้าหมู่บ้านได้รับสารตราตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัดให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน) ทางหนึ่งตามจารีตประเพณีทางหนึ่ง จากการประชุมหมู่บ้านทางหนึ่ง และจากความคิดเห็นของพวกอาวุโสซึ่งทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของหัวหน้าหมู่บ้าน ตามปกติแล้วหัวหน้าหมู่บ้านจะต้องเฝ้าฟังและปฏิบัติตามอีกทางหนึ่ง ผู้ไร้อำนาจปกครอง ผู้ไร้อำนาจในการปกครองได้แก่บางชนชาวแม้ว โดยให้หัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้ไร้อำนาจแทน การดำเนินงานของหัวหน้าหมู่บ้านจะต้องเป็นไปภายในกรอบของจารีตประเพณีและความคิดเห็นของที่ประชุมหมู่บ้าน จะทำตามอำเภอใจตัวเองไม่ได้ การรักษาความสงบเรียบร้อย หัวหน้าหมู่บ้านจะเรียกประชุมชายฉกรรจ์ ให้ทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ชายแม้วทุกคนจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้า โดยปกติแล้วแม้วไม่นิยมไปแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจหรืออำเภอ เว้นแต่ในกรณีที่มีการฆาตกรรมเกิดขึ้นเท่านั้น ในการรักษาความยุติธรรม ชาวแม้วจะพยายามตกลงกันเองก่อน ถ้าตกลงไม่ได้จึงจะไปพึ่งต่อทางราชการต่อไป

จากเอกสารของนายบุญชู จินกาตรี ๒๕ โดยบรรยายลักษณะชาวเขาเผ่าแม้วไว้ว่า ชาวเขาเผ่าแม้วรักความเป็นอิสระ เป็นชาวเขาเผ่าที่ค่าของเงินสูงกว่าน้ำใจ มีความทะเยอทะยานสูง และมีใจที่ฉลาดกว่าเผ่าอื่น

เขา ๓๐ ชาวเขาเผ่าเขาไม่มีหัวหน้าเผ่าหรือหัวหน้าใหญ่ที่มีอำนาจปกครองไปทุกหมู่บ้าน คงมีแต่หัวหน้าที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน หรือบางรายอาจเป็นกำนัน

๒๔ บุญชู จินกาตรี, เรื่องเดิม, หน้า ๓๕ - ๓๖

๒๕ บุญชู จินกาตรี, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘

๓๐ ชอบ กระจ่าง, เรื่องเดิม, หน้า ๕

ไม่มีกฎเกณฑ์ในการเลือกหัวหน้า พวกเขานิยมนับถือความเป็นผู้นำของตระกูลหรือแขนงแซ่
 หัวหน้าหมู่บ้านนอกจากติดต่อกับทางราชการของไทยแล้ว ยังได้รับความไว้วางใจให้ตัดสินข้อ-
 พิพาทต่าง ๆ และได้รับเชิญไปในพิธีแต่งงานและการเลี้ยงในพิธีต่าง ๆ ด้วย นอกจากมีหัวหน้า
 กิ่งกลาแล้ว ยังมีหมอเข่งให้เป็นที่ปรึกษาทางศาสนาของพวกเขาทูทุกอย่าง ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย
 และยังมีผู้อาวุโสอีกคนที่ช่วยกันปกครองชาวเขาเผ่าเขา คนในสังคมเข่าที่อายุน้อยจะได้รับความ-
 นับถือและสามารถวางกลาคนเมื่อย่อยได้ หากใครโตเถียงกว่าเป็นคนไม่ดี

ข้อ ๓๑ ปกติแล้วหมู่บ้านอีกก็มีผู้ใหญ่บ้าน ๒ คน คือ หัวหน้าใหญ่และหัวหนารอง เมื่อ
 มีการทะเลาะวิวาทกัน บรรดาผู้อาวุโสในหมู่บ้านจะให้คำแนะนำ ผู้ใหญ่บ้านจึงเลือกโดยผู้อาวุโส
 ในหมู่บ้าน มักจะชำระข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยประนีประนอม การชกใช้ดาบเสียหายระหว่างคู่-
 ความใจกันแพร่หลายในบางกรณี อย่างไรก็ตามชาวเขาเผ่าอีกก็มีความรู้หรือเคยติดต่อกับพูด
 ภาษาชาวพื้นราบได้ สามารถมีอิทธิพลในพวกตนได้มาก

ข้อ ๓๒ การปกครองไม่มีหัวหน้าเผ่า ไม่มีหัวหน้าหมู่บ้าน มีขนบธรรมเนียม ประเพณี
 เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม แต่ไม่มีผู้ใช้อำนาจในการปกครอง สมาชิกในหมู่บ้านมีสิทธิและหน้าที่
 ที่ในการปกครองตนเอง ไม่ขึ้นกับใคร ในหมู่บ้านบางแห่งจะมีผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ใหญ่วัยซึ่งได้รับ
 การแต่งตั้งเป็นทางการ แต่ดูเหมือนบุคคลเหล่านี้ไม่มีอำนาจสิทธิเด็ดขาดอย่างไรเลย ลักษณะ
 การปกครองเป็นการเคารพนับถือผู้อาวุโสในหมู่บ้าน แต่เขาจะเชื่อฟังและปฏิบัติตามหรือไม่ขึ้น
 เป็นเรื่องความดีและการพิจารณาของแต่ละบุคคลกล่าวได้ว่า ประชาชนดีชอบเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด
 ในสังคมของตน อย่างไรก็ตามก็อาจมีสิ่งใดขัดแย้งกับความปรารถนาของผู้นั้นในสังคม เขา
 จะต้องได้รับอนุญาตจากสมาชิกในชุมชนเสมอ ที่ทำให้เขาเขาเผ่าได้อยู่ได้ เพราะมีความสัมพันธ์
 ความความเป็นญาติพี่น้อง มีสกุลหรือแซ่อย่างเดียวกัน มีสิ่งแวดล้อมอาชีพและขนบธรรมเนียมเหมือน-
 กัน การตัดสินคดีพิพาทตกลงกันไม่ได้ ผู้อาวุโสเป็นผู้ตัดสิน ถ้าตกลงกันไม่ได้ก็จะต้องไปถึง
 ผู้ใหญ่หรือกำนันที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลตัดสิน แต่โดยมากจะตกลงกันได้ก่อน

๓๑ ขอบ อชานันท์, เรื่องเกม, หน้า ๖ - ๗

๓๒ ประเสริฐ ชัยพิภุสิต, เรื่องเกม, หน้า ๔

กะเหรี่ยง^{๓๓} การปกครองมีผู้เป็นหัวหน้าทางพิธีกรรมซึ่งได้ตำแหน่งมาโดยการสืบวงศ์ตามสายฝ่ายบิดา นอกจากนี้เขายังเป็นหัวหน้าผู้มีอำนาจในกิจการทางโลกและเป็นทั้งผู้สุดท้ายของผู้คนในอันที่จะใช้อำนาจของเขา เพื่อปฏิบัติกิจการขออนุญาตและเนรเทศบุคคลอันธพาล ถึงแม้ว่าความเห็นของเขาไม่น่าหนักกว่าคนส่วนใหญ่แต่ เขามักจะยอมฟังการตัดสินของเสียงส่วนมาก กิจการที่สำคัญทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านจะได้รับการอภิปรายกันในระหว่างกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันอย่างหลวม ๆ ประเภทหนึ่ง ซึ่งรู้จักกันในฐานะผู้ดูแลแก่ของหมู่บ้าน การประชุมกันเพื่อหารือร่วมมือกันทั้งหมู่บ้านมีน้อยครั้ง ชาวกะเหรี่ยงไม่ต้องทำการต่อสู้เพื่อปกป้องเขตแดน และไม่เคยมีกาละและชั้นนองเลือดกัน เพราะมีข้อกำหนดที่เข้มงวดทางด้านศาสนาเกี่ยวกับการกระทำที่รุนแรง ครอบครวัที่ไม่พอใจการจัดการหมู่บ้าน อาจจะไปอยู่ในหมู่บ้านอื่นหรือไม่ก็รวมกลุ่มตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นใหม่ อย่างไรก็ตามหัวหน้าหมู่บ้านในปัจจุบันนี้ ส่วนมากได้รับการแต่งตั้งโดยกำนันหรือนายอำเภอ และเท่าที่สังเกตพวกกะเหรี่ยงส่วนมากมักจะกลัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การปกครองของชาวเขาบางเผ่าโดยมีหัวหน้าเป็นเจ้าหน้าที่ของทางราชการนั้น เขาไม่ยอมรับ ประกอบกับบางเผ่ามีจิตใจโอบเอียงที่จะรับการช่วยเหลือโดยง่าย ขาดความรับผิดชอบ จึงเป็นการล่อแหลมต่อฝ่ายตรงกันข้าม ที่จะดำเนินการโฆษณาชวนเชื่อใ้ได้ง่าย ยังมีอีกหลายเผ่าที่นับถือหัวหน้าหมู่บ้าน หรือจารีตประเพณีของตัวเองอย่างเคร่งครัด ถ้าเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่นไม่รีบเอาใจใส่และดำเนินวิธีการ เข้าถึงจิตใจชาวเขาอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว การกระทำก็จะขัดกับความรู้สึกของชาวเขา ทำให้ชาวเขาเห็นว่าเขาไม่มีทางเลือกอื่นใด นอกจากจับอาวุธขึ้นต่อสู้กับพวก ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับฝ่ายตรงกันข้าม ดังที่ พ.ศ.๒๒๖๖ ทวีป คำรงศักดิ์^{๓๔} กล่าวไว้ในหนังสือปัญหาชาวเขาในประเทศไทยไว้ว่า เมื่อมีใครไปกระทำขัดกับความรู้สึกของชาวเขา ทำให้เขาไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากจับอาวุธขึ้นต่อสู้กับพวกนั้น ซึ่งเป็นวิธีเดียวที่เขาจะรู้จัก แล้วเหตุร้ายแรงก็จะตามมา อันเป็นประโยชน์แก่การแทรกซึมทำลายของคอมมิวนิสต์เป็นอย่างดี เพราะใคร่คอยโอกาสเช่นนี้อยู่แล้ว

^{๓๓} บี.เตอร์ สันตัน, เรื่องเดิม, หน้า ๑๗ - ๑๘

^{๓๔} ทวีป คำรงศักดิ์, เรื่องเดิม, หน้า ๓

- ด้วยเหตุดังกล่าวรัฐบาลจึงมีนโยบายเปลี่ยนแปลงทัศนคติของชาวเขา ด้วยวิธีการต่อไปนี้^{๓๕}
๑. ทำความเข้าใจให้ความคุ้มครอง และช่วยเหลือในการพัฒนาทั้งบุคคลและหมู่บ้าน
 ๒. ยอมรับสิทธิความเป็นไทยของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ โดยหยิบยื่นสิทธินั้น ๆ ตามความ

สำคัญ

๓. สร้างศรัทธาให้ชาวเขาเห็นว่า เจ้าหน้าที่รัฐบาลเป็นผู้ดูแลความทุกข์สุข เห็นอกเห็นใจช่วยเขา ไม่ข่มเหงรังแกตลอดจนให้ความยุติธรรมแก่พวกเขา
๔. ให้ชาวเขาได้ทราบถึงความปรารถนาดีของรัฐบาลที่มีต่อพวกเขา และโครงการต่างๆ ที่รัฐให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐบาลกับชาวเขา
๕. ให้คำแนะนำช่วยเหลือชาวเขาทุกทาง เพื่อความอยู่ดีมีสุข ของพวกเขา เช่น ช่วยเหลือทางด้าน การประกอบอาชีพ การพยาบาล โรงเรียน ตลอดจนพัฒนาหาที่ทำกิน

ปัญหาทางการศึกษา

ชาวเขาแต่ละเผ่ามีภาษาของตนเอง ในชีวิตประจำวันเขาไม่ใช้ภาษาไทยเลย ภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาที่สองของชาวเขา เด็กชาวเขาที่เข้าโรงเรียนจึงเกิดปัญหาทางการเรียนการสอน และเรียนได้ไม่ดีเท่าเด็กพื้นราบ เนื่องจากใช้แบบเรียนเช่นเดียวกับเด็กพื้นราบ กอรบกับชาวเขาไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียน เพราะต้องไ้แรงงานในการทำไร่^{๓๖} และชาวเขาเห็นว่าบุตรหลานที่จบชั้นประถมปีที่ ๔ แล้วไม่มีอะไรต่างกับผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ คือออกไปประกอบอาชีพอื่นไม่ได้ ดังนั้นเด็กที่โตพอมักจะขาดโรงเรียนบ่อย ๆ เพื่อไปช่วยพ่อแม่ทำไร่

เนื่องจากชาวเขาต้องใช้แบบเรียน เช่นเดียวกับเด็กพื้นราบ ซึ่งเป็นของง่ายสำหรับเด็กพื้นราบ แดยากเหลือเกินสำหรับเด็กชาวเขา ฉะนั้นในการสอนเด็กชาวเขาโดยใช้ภาษาไทย และให้รู้ภาษาไทย ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ควรจะได้อบรมถึงภาษา วัฒนธรรม จารีตประเพณี

^{๓๕} ประสิทธิ์ กิตวีวัฒน์, เรื่องเกม, หน้า ๘๖

^{๓๖} เรขา ทองสวัสดิ์, การให้การศึกษแก่เด็กชาวเขา, (พิมพ์ครั้งที่ ๑, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕), หน้า ๕

ขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ของชาวเขาแล้วนำมาเป็นเครื่องพิจารณาในการสร้าง หลักสูตร
แบบเรียน โครงการสอน และคู่มือครู สำหรับสอนเด็กชาวเขาโดยเฉพาะ

ในการจัดการศึกษาแก่เด็กชาวเขานั้น มีหน่วยงานหลายฝ่าย ได้พยายามจัดตั้งโรงเรียน
ของตน เพื่อให้การศึกษาแก่ชาวเขา ซึ่งพอจะแบ่งโรงเรียนเหล่านี้ออกได้เป็น ๕ ประเภท ^{๓๗), ๓๘)}

- ๑. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
- ๒. โรงเรียนชาวเขา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมการปกครอง กระทรวง

มหาดไทย

- ๓. โรงเรียนชาวเขา ของกองบัญชาการตำรวจภูธรชายแดน
- ๔. โรงเรียนราษฎรของมิชชันนารี
- ๕. โรงเรียนชาวเขา ของกองส่งเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวง

มหาดไทย

เอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษาของชาวเขา

๑. หลักสูตร

- ๑.๑ หลักสูตรโรงเรียนชาวเขา พุทธศักราช ๒๕๐๘ กรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ
- ๑.๒ หลักสูตรการอบรมความรู้วิชาสามัญแก่ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัฒนาและสงเคราะห์
ชาวเขา ตามการศึกษากระทรวงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ถึงวันที่ ๓๑
มกราคม ๒๕๑๖ กระทรวงศึกษาธิการ

^{๓๗)} เรขา ทองสวัสดิ์, งานชาวเขาของกรมสามัญศึกษา (เพื่อบรรยายแก่ผู้เข้ารับ
รับการอบรมความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวเขา วันที่ ๓ วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๑๕, พิมพ์ที่สำนัก
หน้า ๒๑

^{๓๘)} ประสิทธิ์ กิตติวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า ๒๑

๒. หนังสือแบบเรียน

หนังสือแบบเรียนของโรงเรียนชาวเขาและโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ใ้ช้หนังสือแบบเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และแบบเรียนสำหรับเด็กชาวเขา

แบบเรียนสำหรับเด็กชาวเขา มี ๔ เล่ม

๑. แบบสอนอ่านภาษาไทยสำหรับเด็กชาวเขา เล่ม ๑ เรื่องลูกช้าง ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
๒. แบบสอนอ่านภาษาไทย สำหรับเด็กชาวเขา เล่ม ๒ เรื่องสามเกลอ ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
๓. แบบสอนอ่านภาษาไทย สำหรับเด็กชาวเขา เล่ม ๓ เรื่องเสื่อกับกระต่าย
๔. สมุคภาพประกอบการเรียนภาษาไทย สำหรับเด็กชาวเขา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

หลักสูตรและแบบเรียน

หลักสูตรและแบบเรียนวิชาคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาตอนต้น

หลักสูตรคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาตอนต้น ตามแผนการศึกษาชาติ ๒๕๐๓

ความมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร

- มุ่งส่งเสริมและฝึกอบรมเด็กไทยให้มีคุณลักษณะ ๓๖ ประการ แบ่งได้เป็น ๔ หมวดดังนี้
๑. เกี่ยวกับความเจริญแห่งตน ๑๓ ประการ
 ๒. เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ ๖ ประการ
 ๓. เกี่ยวกับความสามารถในการครองชีพ ๗ ประการ

๔. เกี่ยวกับความรับผิดชอบตามหน้าที่พลเมือง

๑๐ ประการ " ๓๕

ความมุ่งหมายของการสอนคณิตศาสตร์โดยทั่วไป

๑. เพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมที่จะเรียนคณิตศาสตร์เบื้องต้น
๒. เพื่อขยายประสบการณ์ในเรื่องคณิตศาสตร์ให้สอดคล้องระเบียบวิธีสอนในชั้นต่อไป
๓. เพื่อให้เข้าใจความหมาย และใช้คำพูดที่เกี่ยวข้องกับวิชาคณิตศาสตร์ได้ถูกต้อง
๔. เพื่อฝึกทักษะเบื้องต้นในการคิดคำนวณ
๕. เพื่อฝึกให้เป็นคนมีเหตุผลละเอียดถี่ถ้วนและรอบคอบ
๖. เพื่อให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น และสามารถนำไปใช้กับชีวิตประจำวันได้
๗. เพื่อใ้สนใจวิชาคณิตศาสตร์ และมีนิสัยชอบคนคว่า " ๔๐

ความมุ่งหมายของหลักสูตรเกี่ยวกับการสอนคณิตศาสตร์

๑. เพื่อให้รู้จักคุณค่าของคณิตศาสตร์
๒. เพื่อฝึกฝนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการเบื้องต้นของคณิตศาสตร์
๓. เพื่อฝึกฝนให้มีความรู้ สมาธิ การสังเกต การคิดตามลำดับเหตุผล ความมั่นใจ ความปรารถนา ความละเอียดถี่ถ้วน ความแม่นยำและรวดเร็ว
๔. เพื่อให้เคยชินต่อการแก้ปัญหา และเป็นแนวทางอันจะก่อให้เกิดความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์
๕. เพื่อให้นำความรู้ ความสามารถทางคณิตศาสตร์ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ในด้าน เศรษฐกิจและชีวิตประจำวัน

๓๕ วิทยุ สาทร, ดร. " การพัฒนาหลักสูตร " หลักสูตรบริหารการศึกษ (พระนคร
 วัฒนาพานิช ๒๕๑๔) หน้า ๔๐๔

๔๐ วิชาการ, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ " ความมุ่งหมายทั่วไปของคณิตศาสตร์
 เบื้องต้น " รายงานการสัมมนา การศึกษาวิชาคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาตอนต้น หน้า ๓

๖. เพื่อเป็นพื้นฐานของการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์ชั้นสูง และวิชาที่ต้องใช้คณิตศาสตร์
๗. เพื่อปลูกฝังนิสัยทัศนคติในการศึกษาคำนวณ " ๕๑

หลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น หมวดคณิตศาสตร์ ๕๒

คณิตศาสตร์ เป็นวิชาที่วัดด้วยปริมาณ ได้แก่จำนวน เวลา ระยะทาง พื้นที่ ปริมาตร ซึ่งเมื่อแยกตามส่วนแล้วจะเห็นว่าคณิตศาสตร์ประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ

๑. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับปริมาณ
๒. มาตรฐานสำหรับแบ่งส่วนและวัดปริมาณ เพื่อให้เข้าใจตรงกัน
๓. หลักการและกระบวนการทางคณิตศาสตร์สำหรับแก้ปัญหาเกี่ยวกับปริมาณ

เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๐๓

ประถมปีที่ ๑	ประถมปีที่ ๒	ประถมปีที่ ๓	ประถมปีที่ ๔
๑. ใหญ่จุกสังเกต เปรียบเทียบความยาว ความสูง น้ำหนักและ ขนาดความหมายของคำ ว่า ใหญ่กว่า เล็กกว่า มากกว่า น้อยกว่า ฯลฯ	๑. ใหญ่ความหมายอ่าน และเขียนจำนวนเลข ไม่เกินสามหลัก ใหญ่ คาศของตัวเลขในหลัก หน่วย หลักสิบ หลัก ร้อยและการใช้เลข ๐	๑. ใหญ่จุกอ่านและ เขียนจำนวนเลขไม่ เกินห้าหลัก รุจักใช้ เครื่องหมาย จุดภาค แบ่งจำนวนเลข	๑. ใหญ่จุกอ่านและเขียน จำนวนเลขได้ถึงหลัก - ล้าน รุจักใช้เครื่องหมาย จุดภาคแบ่งจำนวนเลข

๕๑ หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ " หลักสูตรประถมศึกษา
ตอนต้น หมวดคณิตศาสตร์ " โครงการสอนคณิตศาสตร์ (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๑๐) หน้า ๑

๕๒ เรื่องเดียวกัน หน้า ๑

ประณมปีที่ ๑	ประณมปีที่ ๒	ประณมปีที่ ๓	ประณมปีที่ ๔
๒. ใหญ่จักการนับ ฐ ความหมายของจำนวน การเปรียบเทียบ จำ - นวนและลำดับที่ เช่น ที่ ๑, ๒ ๓, กลาง, ทาย	๒. ใหญ่จักเวลาจาก นาฬิกา โดยบอกเป็น นาทีได้ ใหญ่จักวัน เดือน ปี และเวลา ตลอดจนการบันทึกให้ สูงขึ้น	๒. ใหญ่ทวนวิธีบวก ลบ คูณ หาร และฝึก ทำโจทย์ปัญหาหระคน อย่างง่าย ๆ	๒. ใหญ่ทวนวิธีบวก และฝึกทำโจทย์ปัญหา ระคน
๓. ใหญ่จักใช้ตัวเลขแทน จำนวน สามารถเขียนตัว เลข ๑ - ๘ และ ๐ ทั้ง เลขอารบิกและไทย	๓. ใหญ่จักใช้เครื่อง ชั่ง ตวง วัด ที่จำเป็น เพื่อฝึกฝนให้เกิดความ ชำนาญ	๓. ใหญ่จักสูตรคูณได้ ถึงแม่ ๑๒ และใหญ่ วิธีคูณด้วยเลขสอง หลักให้ทำโจทย์เครื่อง หมายและโจทย์ปัญหา	๓. วิธีบัญญัติไตรยางค์ ชันเกี่ยวกับตรง
๔. ใหญ่ความหมายของ คำว่าเพิ่ม มากกว่าและ เครื่องบวก วิธีบวกเลข หลักเดียว โจทย์ปัญหา จากของจริง จากรูปภาพ และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ที่ปฏิบัติกันในท้องถิ่น	๔. ใหญ่จักบันทึก เช่น คาอาหาร ส่วนผสม ของอาหาร น้ำหนัก ส่วนสูง ทำบัตรราคา สิ่งของ	๔. ใหญ่จักวิธีคูณและ หารด้วยจำนวนเลขที่มี ๐ ขางท้ายและรู้จักคูณ หาร จำนวนเลขที่มี ๐ ระหว่างกลาง	๔. การแลกเปลี่ยนตรา ต่างประเทศ ตาม ความจำเป็นของท้องถิ่น
๕. ใหญ่ความหมายของ คำว่าหักออก น้อยกว่า และเครื่องหมายลบ วิธี ลบเลขหลักเดียว โจทย์ ปัญหา เช่นเดียวกับวิธีบวก	๕. ใหญ่จักนับที่ละ ๒, ๓, ๔, ๕...๑๐ จนถึง ๑๐๐ หรือมากกว่า	๕. ใหญ่วิธีหารยาว ด้วยเลขสองหลัก	๕. ใหญ่วิธีบวก ลบ คูณ หาร กระจาย และทอนมาตราซึ่ง ต่าง วัด ระบบเมตริก

ประณมปีที่ ๑	ประณมปีที่ ๒	ประณมปีที่ ๓	ประณมปีที่ ๔
๖. ใ้รู้การใช้เลข ๐ สามารถอ่าน เขียนเลข ๑ - ๑๐๐ ทั้งเลขอารบิกและ ไทยและตัวอักษร สอนใ้รู้หลักหน่วย หลักสิบ ใ้รู้จักใช้ ตัวเลขนับที่กจำนวน ต่าง ๆ เช่นจำนวน นักเรียน ความสูง น้ำหนัก	๖. ใ้รู้จักกระจาย และทอนเงินไทย การเขียนบาท, สตางค์ โดยใช้จุก	๖. ใ้รู้วิธีหารสั้นด้วย เลขหลักเดียว	๖. ใ้รู้จักวิธีบวก ลบ คูณ หารกระจายและทอน มาตราซัง ตวง วัด ซึ่งใช้ ในชีวิตประจำวัน มาตราซัง มี กิโลกรัม หาบ มาตราตวง มี ลิตรกับมัน เกวียน มาตราวัด มี เมตร วา เส้น และมาตรา พื้นที่ มี ตารางวา งาน ไร่
๗. ใ้รู้จักการแบ่ง จำนวนสิ่งของออก เป็นส่วนและใ้รู้จัก นับที่ละ ๒, ๕, ๑๐	๗. ใ้สามารถทำ โจทย์มาก ลมระคน ทั้งโจทย์เครื่องหมาย และโจทย์ปัญหาใ้สูง ชั้น	๗. ใ้รู้วิธีคูณและหาร โดยแบ่งตัวคูณ และหาร สำหรับวิธีหารต้องใ้ ลงตัว	๗. ใ้รู้วิธีบวก ลบ คูณ หาร กระจายและทอน มาตราวัด แบบอังกฤษ
๘. ใ้รู้วิธีบวกเลข สองหลักครั้งละ ๒ จำนวนผลบวกไม่ เกิน ๑๐๐	๘. ฝึกใ้ให้นักเรียน บวกเลขมากกว่า ๒ แถว	๘. ใ้รู้วิธีบวก ลบกระ คูณและทอนมาตราซัง ตวง วัด ตามระบบ เมตริก เฉพาะมิลลิเมตร เซนติเมตร, เมตร, กิโล เมตร กรัม, กิโลกรัมและ ลิตร ใ้รู้จักใช้เครื่องมือ ซัง ตวง วัด ที่จำเป็น	๘. ใ้ทบทวนวิธีบวก ลบ กระจาย และทอนมาตรา เวลา เฉพาะที่ใ้ปฏิบัติ ในชีวิตประจำวัน

ประณมปีที่ ๑	ประณมปีที่ ๒	ประณมปีที่ ๓	ประณมปีที่ ๔
๘. ใหญ่วิธีเลขสองหลัก	๘. ใหญ่ความหมายของการคูณ คือการบวกจำนวนที่เท่า ๆ กันหลาย ๆ ครั้ง	๘. ใหญ่จักวิธีบวกลบกระจายและทอน - มาตราเวลา เฉพาะที่ใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	๘. ใหญ่ความหมายของคำารอยละและวิธีคำนวณรอยละ โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับรอยละอย่างง่าย ๆ
๑๐. ใหญ่จักวิธีบวก ลบ ระคน และโจทย์เครื่องหมาย และโจทย์ปัญหาแบบง่าย ๆ	๑๐. ใหญ่จักวิธีคูณด้วยเลขหลักเดียว จำสูตรคูณไค้อย่างน้อยถึงแม่ ๖ โจทย์เครื่องหมาย และโจทย์ปัญหา	๑๐. ใหญ่จักการบันทึกและอ่านระเบียบที่ควรรู้ เช่น ตารางเวลา รถไฟ ฯลฯ	๑๐. ใหญ่จักการบันทึกและการอ่าน ระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนภาพสถิติอย่างง่าย ๆ
๑๑. ใหญ่จักมาตราเงิน - ไทยปัจจุบัน ค่าของเงิน การแลกเงิน การซื้อขายและการทอนเงิน	๑๑. ใหญ่จัก โจทย์ปัญหา - หามวล ลบ คูณระคนอย่างง่าย ๆ ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็ก	๑๑. ใหญ่จักการบัญชีรับ - จ่าย อย่างง่าย ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	๑๑. ใหญ่จักทำบัญชีรับ - จ่าย
๑๒. ใหญ่จักดูเวลาจากนาฬิกา โดยให้บอกเป็นชั่วโมงได้ ใหญ่จักวัน เดือน ปี และ เวลา ตลอดจนการบันทึก	๑๒. ใหญ่ความหมายของการหาร คือการลบจำนวนที่เท่า ๆ กัน หลาย ๆ ครั้ง วิธีหารยาวด้วยเลขหลักเดียวอย่างลงตัว	๑๒. ใหญ่จักเลขคณิตคิดในใจ คู่กับเลขคณิตวิธี	๑๒. ใหญ่จักทำใบเสร็จรับเงินในถูกต้องตามประมวล รัชฎาการ

ประเภทที่ ๑	ประเภทที่ ๒	ประเภทที่ ๓	ประเภทที่ ๔
	และมีเศษให้ทำโจทย ปัญหาและโจทยเครื่อง หมาย		
๑๓. ให้ทำเลขคณิต คิดในใจ คู่กับเลข คณิตวิธี	๑๓. ให้ทำโจทยปัญหา คุณ, ทหารระคนอย่างง่าย ๆ ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำ วันของเด็ก ๑๔. ให้ทำเลขคณิตคิด ในใจ คู่กับเลขคณิตวิธี	๑๓. —	๑๓. ให้ทำเลขคณิตคิดในใจ คู่กับเลขคณิตวิธี

หลักสูตรโรงเรียนชาวเขาพุทธศักราช ๒๕๐๘

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ความเป็นมาของหลักสูตรนี้ เนื่องจากปัจจุบันโรงเรียนชาวเขายังไม่มีหลักสูตรเป็น
ของตนเอง ส่วนหลักสูตรประเภทศึกษาตอนต้นพุทธศักราช ๒๕๐๓ ของกระทรวงศึกษาธิการที่
สร้างขึ้นใช้กับโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป ไม่เหมาะสมกับโรงเรียนชาวเขา ซึ่งมีสภาพความ
เป็นอยู่แตกต่างกันทั้งภาษาและวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงได้แต่งตั้งคณะ
กรรมการชั้นชุดหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ร่างหลักสูตรสำหรับชาวเขา ตามหนังสือคำสั่งของกระทรวง
ศึกษาธิการที่ ๒๑๖/๒๕๐๘ เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรโรงเรียนชาวเขาพุทธศักราช ๒๕๐๘ ซึ่งตั้ง
ณ วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๘ โดยหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา
ธิการในสมัยนั้นเป็นผู้ลงนาม ใจความสรุปได้ดังนี้

ในปีการศึกษา ๒๕๐๕ ให้โรงเรียนสตรีโรงเรียนชาวเขาพุทธจักรราช ๒๕๐๔ เฉพาะชั้น
ประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๒ ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ - ๔ ให้ดำเนินการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษา -
ธิการพุทธจักรราช ๒๕๐๓

ในปีการศึกษา ๒๕๑๐ ให้โรงเรียนสตรีโรงเรียนชาวเขาพุทธจักรราช ๒๕๐๔ ครอบคลุม

ความมุ่งหมายของหลักสูตรโรงเรียนชาวเขาพุทธจักรราช ๒๕๐๔ คือ

มุ่งส่งเสริมบุคลิกภาพและพัฒนาการของเด็กให้เจริญรอบคอบ ตามสมรรถวิสัย และ
ความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและความต้องการทาง
เศรษฐกิจ เพื่อประโยชน์ตนเอง และส่วนรวมในการดำเนินชีวิต และการศึกษาหาความรู้
ไป และมุ่งอบรมให้เด็กชาวเขามีสลักษณะ ๒๕ ประการ ผู้วิจัยจะเลือกยกมาเฉพาะข้อที่เกี่ยวข้องกับ
วิชาคณิตศาสตร์เท่านั้น คือ

๑.๓๑

๗. ให้มีทักษะและความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์เบื้องต้น สามารถใช้ความรู้ในการซื้อขาย
และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

๘. ให้เข้าใจวิธีการซื้อขายแลกเปลี่ยน และให้สามารถใช้ความรู้ในการซื้อขายให้ได้
รับประโยชน์ตามความเหมาะสม

๑.๓๒

จะเห็นว่าความมุ่งหมายของหลักสูตร เกี่ยวกับวิชาคณิตศาสตร์ทั้งสองข้อดังกล่าว ตรง
กับวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ จึงนับว่าเป็นประโยชน์ แก่ชาวเขาที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับวิชา
คณิตศาสตร์เบื้องต้น ที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และตรงตามหลักสูตรทำให้ชาวเขามีความสน
ใจ อยากจะเรียนรู้วิชานี้ในชั้นสูง ๆ ต่อไป

วัยเรียน

หลักสูตรนี้รับเด็กเข้าเรียนที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๖ ปีบริบูรณ์

เวลาเรียน

ให้มีเวลาเรียนสัปดาห์หนึ่งไม่น้อยกว่า ๕ วัน และตลอดสัปดาห์ให้มีเวลาเรียน

๒๕ ชั่วโมง ปีหนึ่งใหม่เวลาเรียนไม่ต่ำกว่า ๓๕ สัปดาห์

อัตราเวลาเรียน

ที่นรชาติให้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการพุทธศักราช ๒๕๐๓ กำหนดให้เรียนวิชา
คณิตศาสตร์ สัปดาห์ละ ๓ ชั่วโมง ส่วนหลักสูตรโรงเรียนชาวเขาพุทธศักราช ๒๕๐๔ กำหนด
ให้เรียนวิชาคณิตศาสตร์สัปดาห์ละ ๔ ชั่วโมง จะเห็นว่าอัตราเวลาเรียนของหลักสูตรชาวเขา
พุทธศักราช ๒๕๐๔ มากกว่าชาวพื้นราบ ๑ ชั่วโมงต่อหนึ่งสัปดาห์ ส่วนเวลาเรียนทั้งปวงวิชา
กำหนดให้น้อยกว่าหลักสูตรพื้นราบดังนี้

หลักสูตรพุทธศักราช ๒๕๐๓ กำหนดไว้ว่า เวลาเรียนในปีหนึ่งไม่ต่ำกว่า ๔๕ สัปดาห์
หลักสูตรโรงเรียนชาวเขาพุทธศักราช ๒๕๐๔ กำหนดไว้ว่าเวลาเรียนในปีหนึ่งไม่ต่ำกว่า
๓๕ สัปดาห์

แบบเรียนเลขคณิตชั้นประถมศึกษา ๑ - ๔

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช ๒๕๐๓

ประเภทที่ ๑	ประเภทที่ ๒	ประเภทที่ ๓	ประเภทที่ ๔
๑. จำนวนเลข ๑ - ๑๐๐	๑. จำนวนเลขสามหลัก	๑. จำนวนเลขสี่หลัก และห้าหลัก	๑. จำนวนเลขหกหลัก และเจ็ดหลัก
๒. การนับที่ละ ๒, ๕, ๑๐ และการแบ่งสิ่ง ของ	๒. วิธีบวกเลขสามหลัก	๒. วิธีบวกและวิธีลบ เลขสี่หลักและห้า หลัก	๒. วิธีบวกและลบเลข มากกว่าห้าหลัก
๓. วิธีบวกเลขสองหลัก	๓. วิธีลบเลขสามหลัก	๓. ทบทวนบวก ลบ คูณหาร	๓. วิธีคูณและหาร เลขมาก กว่า ๒ หลัก

ประณมปีที่ ๑	ประณมปีที่ ๒	ประณมปีที่ ๓	ประณมปีที่ ๔
๔. วิธีลบเลขสองหลัก	๔. วิธีบวกเลขระคน	๔. วิธีคูณด้วยเลขหลัก, เกี่ยวกับอย่างมีทศ	๕. วิธีบวกลบ คูณ หาร ระคน
๕. วิธีบวก ลบ ระคน	๕. การคูณอย่างง่าย	๕. วิธีหารยาว วิธีหาร สั้นด้วยเลขหลักเดียว	๕. มัญญัติไตรยางค์ ขึ้นเดียว
๖. เงินไทย	๖. วิธีคูณด้วยเลขหลัก เดียว ๒, ๓, ๔, ๕	๖. วิธีคูณด้วย ๑๐, ๑๑, ๑๒	๖. ร้อยละ
๗. เวลาและนาฬิกา	๗. วิธีคูณด้วยเลขหลัก เดียว ๖, ๗, ๘, ๙	๗. วิธีคูณด้วยเลขสอง หลัก	๗. การทอนและการกระ จ่าย มาตรการวัด ชั่ง ตวง
๘. วัน เดือน ปี	๘. การหารอย่างง่าย	๘. วิธีหารด้วยจำนวน สิบและวิธีหารด้วย เลขสองหลัก	๘. วิธีบวก ลบ มาตรการวัด ชั่ง ตวง
๙. การบันทึกต่าง ๆ	๙. วิธีหารด้วยเลขหลัก เดียว	๙. วิธีคูณและวิธีหารโดย การแบ่งตัวคูณและตัว หาร	๙. คุณหาปริมาณ มาตรการวัด ชั่ง ตวง
๑๐. แบบฝึกหัดระคน	๑๐. การบวก ลบ คูณ หาร ระคน	๑๐. มาตรการวัด ชั่ง ตวง	๑๐. เงินตราต่างประเทศ
๑๑. —	๑๑. เวลา และนาฬิกา	๑๑. วิธีบวก ลบ มาตรการ วัด ชั่ง ตวงระบบ เมตริก	๑๑. มาตรการเวลา

ประณมปีที่ ๑	ประณมปีที่ ๒	ประณมปีที่ ๓	ประณมปีที่ ๔
๑๒. —	๑๒.วัน เดือน ปี	๑๒.มาตราเวลา	๑๒.บันทึกระเบียบและ ภาพสถิติ
๑๓. —	๑๓.เงินไทย	๑๓.การบันทึกและการ อ่านระเบียบ	๑๓.บัญชีรับ - จ่าย
๑๔. —	๑๔.เครื่องวัด ชั่ง ทวง	๑๔.บัญชีรับ - จ่าย อย่างง่าย	๑๔.ใบเสร็จรับเงิน
๑๕. —	๑๕.แบบฝึกหัดกระคน	๑๕.แบบฝึกหัดกระคน	๑๕.แบบฝึกหัดกระคน

หลักสูตรและแบบเรียนจะมีเนื้อหาวิชาต่อเนื่องกัน โดยใช้เวลาศึกษาอยู่ในโรงเรียน ๔ ปี ถ้ารวมชั้นเด็กเล็กในบางโรงเรียนที่เปิดสอน เด็กจะมีเวลาเรียนอยู่ในโรงเรียนเป็นเวลา ๕ ปี จึงจะสามารถรับความรู้ จากเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน ตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการได้วางไว้อย่างกว้างขวาง

ส่วนการทดลองสอนวิชาคณิตศาสตร์เบื้องต้น แก่ผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขา มีเวลาจำกัด เพียง ๓ เดือนเท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงรวบรวมแนวความคิดรวบยอดต่าง ๆ ของแต่ละชั้นที่มีความหมาย และเนื้อหาวิชาคล้ายคลึงกัน รวมกันเข้าเป็นบทเดียวกัน เพื่อให้เหมาะสมกับเวลา และสามารถที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ ในสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่นของตน

วิธีสอนคณิตศาสตร์เบื้องต้นแบบต่าง ๆ

วิธีสอนคณิตศาสตร์โดยทั่วไป (General Method of Teaching Math.)

องค์ประกอบของการเรียนรู้ของมนุษย์ประกอบด้วย

๑. จุดประสงค์ (Goal)

๒. ความพร้อม (Readiness)

๓. สถานการณ์ (Situation)

๔. การตีความและการแปลความหมาย (Interpretation)

๕. การตอบสนอง (Response)

๖. ผลต่อเนื่อง (Consequence)

๗. ปฏิกริยาต่อความกีดกัน (Reaction to Thwarting)

เมื่อทวิมาถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้ เราจึงหาวิธีสอน เพื่อนำมาใช้ วิธีสอนนั้นมี
อยู่หลายวิธีด้วยกัน คือ

๑. วิธีปาฐกถา ^{๓๓} (Lecture Method) คือ วิธีการบรรยายที่ครูเล่าข้อ -
เท็จจริง หลักการ ความคิดเห็นรวมข้อหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ให้นักเรียนฟังโดยตรง วิธีนี้เหมาะ
สำหรับเด็กโตที่มีความรับผิดชอบตนเอง

๒. วิธีฮิวริสติก ^{๓๔} (Hueristic) วิธีนี้ครูจะป้อนปัญหาจุดหนึ่งให้นักเรียน แล้ว
ให้นักเรียนหาคำตอบด้วยตนเอง สิ่งให้นักเรียนทำการค้นคว้านั้นครูจะวางแผนงานเป็นขั้น ๆ ไป
แต่ละขั้นจะมีคำถามให้นักเรียนตอบจนกว่าจะถึงขั้นสุดท้าย ซึ่งเป็นขั้นสรุปหรือคำตอบของสิ่งต้องการ
จะค้น วิธีสอนแบบนี้ เป็นวิธีที่สอนเป็นรายบุคคลมากกว่าจะสอนพร้อมกันในห้องเรียน วิธีนี้จึงนับว่า
ไม่เหมาะสมกับบ้านเมืองเรา เพราะขณะนี้นักเรียนห้องหนึ่ง ๆ มีจำนวนมากโดยเฉพาะในชนบท

^{๓๓} พันธ์ หันนาคินทร์, ดร. "วิธีสอนคณิตศาสตร์" คณิตศาสตร์วิชาครูคุรุประกาศนียบัตร
ครูมัธยม (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๑๐) หน้า ๑๖

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕

๓. วิธีสาธิต ^{๔๕} (Demonstration) เป็นวิธีการสอนโดยครูแสดงเนื้อหา หรือวิธีแก้ปัญหาคณิตศาสตร์แก่นักเรียน ซึ่งในบางโอกาสนักเรียนอาจจะเป็นผู้แสดงเอง ภายใต้การให้คำแนะนำของครูผู้สอน

๔. วิธีอุปมาน ^{๔๖} (Inductive Method) คือกระบวนการวิเคราะห์จากรายละเอียดไปหาหลักการ โดยพยายามวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก ๆ รวบรวมรายละเอียดให้มากขึ้น จึงสรุปเป็นกฎเกณฑ์ วิธีสอนดำเนินเป็นขั้น ๆ ดังนี้

๔.๑ ขั้นเตรียม (Preparation)

๔.๒ ขั้นสอน (Presentation)

๔.๓ ขั้นเปรียบเทียบและขั้นสร้างความคิดทางนามธรรม
(Comparison and Abstraction)

๔.๔ ขั้นสรุปรวบยอด (Generalization)

๔.๕ ขั้นใช้ (Application)

๕. วิธีอนุมาน ^{๔๗} (Deductive Method) วิธีนี้ตรงกันข้ามกับอุปมาน คือเราใช้กฎเกณฑ์ คำจำกัดความ ไปปรับเข้ากับเหตุการณ์เอกเทศที่เราได้พบเห็น เพื่อจะได้มาซึ่งข้อพิสูจน์หรือยุติอันใหม่ กระบวนการให้เหตุผลแบบนี้ ดำเนินจากสิ่งที่เป็นสากลมากกว่า ไปหาสิ่งที่เป็นสากลน้อยกว่า หรือจากหลักกว้าง ๆ ไปหารายละเอียด

^{๔๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๐.

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๑.

^{๔๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๓.

ลำดับชั้นการเรียนเลขคณิต

ครูสอนคณิตศาสตร์จำนวนที่ระต้องศึกษา สิ่งที่เกิดสนใจตามวัย หรือพัฒนาการวัยเด็ก
ในคานคณิตศาสตร์ เพื่อเตรียมการสอน

ลำดับชั้นที่สำคัญคือ

ชั้นที่ ๑ เตรียมเด็กให้รู้เกี่ยวกับจำนวน ถอยค่าที่ต้องใช้เกี่ยวกับปริมาณและจำนวน
เช่น มาก น้อย ใหญ่ เล็ก หนัก เบา ครูควรสร้างเสริมให้เด็กเรียนรู้ เกี่ยวกับจำนวนและ
ปริมาณ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียนเลขคณิตต่อไป

ชั้นที่ ๒ เริ่มสอนเลขคณิตโดยตรง ให้รู้จักนับ อ่านและเขียนเลข รู้จักเปรียบเทียบ
จำนวน รู้จักบวก ลบ อบรม ให้เด็กมีนิสัยชอบคิดเลข มีทัศนคติที่ดีต่อเลขคณิต

ชั้นที่ ๓ เทียบชั้นปีที่ ๓ - ๔ สอนคูณ หาร โจทย์ปัญหา

ชั้นที่ ๔ เข้าใจความหมายของจำนวนเป็นอย่างดี รู้จักคิดคำนวณ มีประสบการณ์เกี่ยว
กับการสังคมกว้างขวาง

วิชาการ, กรม: กระทรวงศึกษาธิการ " อนุสารประกอบหลักสูตรประถมศึกษา " (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๐๖) หน้า ๖